

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Stockholm 29 januari 2021

Remissvar: Vissa undantag från bestämmelserna om karensavdrag, S2020/09429

Socialdepartementet har gett Akademikerförbundet SSR möjlighet att, via Saco, yttra sig över rubricerat betänkande.

Betänkandenas förslag i korthet:

I promemorian föreslås att det i lagen (1991:1047) om sjuklön ges möjlighet för arbetsmarknadens parter att genom kollektivavtal komma överens om att det inte ska göras något karensavdrag alls för vissa arbetstagare för perioden den 1 augusti 2021 till och med den 31 januari 2023 om det finns särskilda skäl.

Särskilda skäl kan anses finnas om arbetstagare som omfattas av avtalet i sitt yrkesutövande typiskt sett möter personer som på grund av sin ålder, funktionsnedsättning eller sjukdom riskerar antingen att bli allvarligt sjuka eller att ett redan allvarligt tillstånd förvärras om de insjuknar i en infektionssjukdom, som t.ex. covid-19. Undantaget från karensavdrag kan i första hand komma att gälla anställda inom vård och omsorg. Det kan också komma att gälla andra grupper som i sin yrkesutövning träffar många personer i de ovannämnda riskgrupperna.

Våra kommentarer:

Akademikerförbundet SSR anser att det är vällovt att finna konstruktiva sätt att hantera Covid-19-pandemin genom att regelverket justeras för att minska smittspridning och orimliga ekonomiska effekter för löntagare, arbetsgivare och företag.

Vi anser att de huvudsakliga kostnaderna med anledning av Covid-19-pandemin ska tas av staten eftersom denna pandemi är av nästan systemhotande karaktär. Så har även staten gjort i ett flertal olika avseenden. Det är också avgörande att införa system som minimerar riskbeteende hos anställda inom vård och omsorg (sjuknärvaro) eftersom de har hand om grupper som riskerar att fara väldigt illa om de smittas.

I sjuklönelagen gjordes förra året till exempel ett tillägg som ger regeringen mandat att reglera frågor om ersättning till arbetsgivare som har arbetstagare som ofta är sjuka. Detta korresponderar mot förordningen om särskilda sjukpenningförmåner med avseende på Covid-19, som ger arbetstagare rätt till ersättning från

Akademikerförbundet SSR
Box 128 00, 112 96 Stockholm
08-617 44 00
kansli@akademssr.se
www.akademssr.se

SSR Direkt
Frågor om anställning och arbetsliv
08-617 44 71
ssrdirekt@akademssr.se

Medlemsservice
Frågor om medlemskap och avgifter
08-617 44 70
medlem@akademssr.se

Försäkringskassan för karensavdraget. Förordningen upphör att gälla den 1 mars i år.

Inom kommun- och regionsektorn finns också sedan förra året ett förenklat förfarande vid avstängning på grund av smittorisk. Den avstängda arbetstagaren behåller sina löneförmåner så länge personen inte är så sjuk att den ska få sjuklön.

Kollektivavtalade avvikelser

Det förslag som nu läggs innebär att man föreslår en ändring i sjuklönelagen som skjuter över kostnadsansvaret till arbetsgivarna. Det anser vi i grunden är sämre än att staten även fortsatt tar huvuddelen av kostnaderna i denna pandemi. Vi förordar därmed, snarare, att regeringen senarelägger att undantagsregler kopplade till pandemin löper ut.

Det finns ett stort värde i att kunna kollektivavtala som komplement till statlig reglering, när den inte fullt ut förmår ta hänsyn till speciella situationer som oregelbunden arbetstid, timanställning, skiftarbete eller liknande arbetsformer utanför normen och där det behövs särskilda beräkningsmodeller för att ersättningen ska motsvara den som gäller för en som arbetar enligt normen. Till det kommer att införandet av karensavdrag, istället för karensdag, var ett sätt att göra regelverket mer anpassat även för atypiska anställningsformer och arbetstider vilket vi anser var en märkbar förbättring.

Att kollektivavtala bort karensavdraget helt för särskilda grupper går dock emot lagens intention. Det är uppenbart att karensavdraget slår orimligt hårt för vissa yrken i jämförelse med andra. Det gäller inte minst kontaktyrken inom hälso- och sjukvård, äldreomsorg, skola och barnomsorg samt yrken som inte går att utöva hemifrån. Många andra yrken kan ha sjuknärvaro antingen på arbetsplatsen eller i hemmet. Det gör att karensavdragsreglerna utgör en sämre trygghet för personer inom dessa yrken. Det är i grunden ingen bra effekt eftersom den också slår socioekonomiskt på ett orimligt sätt. Ännu tydligare blir den här effekten för de yrken som idag har kontakt med de patienter och boende (sjuka, riskgrupper och äldre) som har störst risk att fara illa i denna Covid-19-pandemi.

Förslag: Om det finns särskilda skäl ska det i kollektivavtal kunna bestämmas att det inte ska göras något karensavdrag för perioden den 1 augusti 2021 till och med den 31 januari 2023.

Akademikerförbundet SSR tillstyrker förslaget med flera reservationer eftersom vi anser att de generella reglerna rörande ersättning för karensavdrag istället borde förlängas från 31/12 2020 till dess pandemin, i huvudsak, anses vara i sitt slutskede. Det gäller även andra regler kopplade till socialförsäkringssystemet som införts tillfälligt med anledning av pandemin.

Särskilda skäl

Vi anser också att begreppet "särskilda skäl" kommer att leda till gränsdragningsproblem. I promemorian beskrivs arbetstagare som:

"typiskt sett möter personer som på grund av sin ålder, funktionsnedsättning eller sjukdom riskerar antingen att bli allvarligt sjuka eller att ett redan allvarligt tillstånd förvärras om de insjuknar i en infektionssjukdom, som t.ex. covid-19. Undantaget

från karensavdrag kan i första hand komma att gälla anställda inom vård och omsorg.”

Promemorian nämner speciellt anställda inom vård och omsorg, men även andra som i sin yrkesutövning träffar många personer i de ovannämnda riskgrupperna.

Fler grupper bör ingå

Vi vill här flagga för det gränsdragningsproblem som kommer att uppstå. Till exempel finns det grupper som inte har kapacitet att ta hand om sig själva och därmed är en smittorisk, eller som brister i hänsyn mot andra. Några exempel på yrkesgrupper som möter sådana personer är ju till exempel skolkuratorer och socialsekreterare på socialjourer, anställda på HVB-hem, i kriminalvården, i frivården, på Statens Institutionsstyrelse (SIS) och i andra sammanhang där socialt utsatta personer får stöd av anställd personal. Promemorian nämner ”öppna sociala insatser” där anställda kan komma ifråga, men vi menar att målgruppen rimligen bör vara större än så vilket vi redogjort för ovan.

Promemorian nämner att det här i huvudsak kommer att påverka kommuner och regioner, men såväl staten som huvudman för kriminalvården och SIS samt civilsamhällets olika sociala insatser är sektorer vars kollektivavtal rimligen bör omfattas om detta förslag genomförs.

Alla anställningsformer mm bör ingå

I promemorian skrivs att ”karensavdraget kommer att finnas kvar för timanställda och föräldralediga under hela den föreslagna perioden.” Det anser vi är en orimlig avgränsning, inte minst med tanke på timanställda som tidigare regeländringar och kollektivavtalslösningar har försökt inkludera fullt ut.

Ökade kostnader för vård och omsorg

Vi är också tveksamma till att arbetsgivare inom, redan idag på grund av pandemin, belastade verksamheter som vård och omsorg, ska få ytterligare kostnader ålagda sig genom kollektivavtal. Det är kostnader som vi i grunden anser att staten bör ta eftersom pandemin är av systemhotande karaktär för hela samhället.

Vi har lite svårt att förstå tidsperioden det här undantaget föreslås gälla (1/8 2021 – 31/1 2023). Vår bild är att om det ska införas, bör gälla snarast och till dess vi är i pandemins slutskede vilket vi utgår ifrån är före 31/1 2023.

Akademikerförbundet SSR tillstyrker förslaget med ovanstående, mycket allvarliga reservationer och förslag på justeringar.



Heike Erkers
Förbundsordförande



Ursula Berge
Samhällspolitisk chef